

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus IV. Utrùm intelligere radicale, vel actuale sit constitutivum
Divinæ essentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

ergo etiam ut specificè sumpta pro suo constitutivo agnoscit esse. Quod nam esse? esse, inquam, irreceptum, fontalissimum, actualissimum, ut sic loquar, perfectissimum, uno verbo, esse à se.

§. III.

Respondetur ad fundamenta opposita.

13. **A**d testimonia ex S. Doct. adducta Resp. Per illa Doctorem Angelicum velle, quod essentia sit prior quàm esse; sit ratione distincta ab esse, prioritate & distinctione fundatâ solum in imperfecto modo cognoscendi, & supra distinctionem virtuales extrinsecas, non autem fundatâ supra distinctionem intrinsecam (de quibus inf.) unde pariter patet, quid dicendum sit ad argumentum inde deductum: quod præsupponit essentiam jam constitutâ adæquatè cum fundamento intrinsecò & ex parte rei conceptâ, illam non constituit, conc. quod præsupponit constitutâ inadæquatè, cum fundamēto solum extrinsecò, & ex imperfecto modo cognoscendi, nego maj. & sic distinctâ min. nego consequent. Rursum: Constitutum essentia non potest esse virtualiter & ratione distinctum ab essentia, virtualiter intrinsecè conc. extrinsecè nego: ratione ratiocinatâ ex fundamento intrinsecò conc. extrinsecò, nego. ex quo nequitiam sequuntur conceptus objectivi adæquatè distincti.

14. Ad 2. nego majorem & minorem probationis: cujus alteram probationem distinguo: sub quâ ratione duo conveniunt, sub illa non distinguuntur; si conveniant tam formaliter, quàm virtualiter, tam secundum conceptum explicitum, quàm implicitum, concedo; secus nego: sed in prædicatis transcendentibus, e. g. afeitate, conveniunt natura & attributa DEI, formaliter & implicitè, concedo; virtualiter & explicitè, nego min. & consequentiam.

15. Ad 1. instantiam: dist. causalem antec. Ideo homo non differt à bruto per rationem animalis, quia in illa convenit cum bruto, uti nec substantia differt ab accidente per rationem entis &c. quia convenit tanquam in prædicato potenciali, generico, contrahibili, concedo; tanquam in prædicato summè actuali, & contrahente, nego antecedens & consequentiam. Unde patet manifesta disparitas inter rationem animalis respectu hominis, &

inter rationem afeitatis respectu attributorum: nam animalis quia nominat gradum & partem potentialem naturæ humanæ, est contrahibile per partem formalem perfectiorem & actualiorem: atqui esse à se nominat summam actualitatem actûs puri, quæ non contrahitur, sed formalitates sapientiæ, bonitatis, &c. DEO & creaturis analogicè communes contrahit ad esse divinum.

Ideo sic retorqueri potest argumentum: quia animal & ens nominant formalitatem potentialem, imperfectam, ideoque contrahibilem, nequeunt distinguere hominem à bruto, & substantiam ab accidente: ergo à contrario, quia esse à se nominat purissimam actualitatem, estque contractivum aliarum perfectionum ad esse divinum, bene potest distinguere & constituere naturam divinam.

Si contentiosè extorqueri velis, esse à se pertinere etiam ad explicitos conceptus, & definitiones attributales. Respondet primò Magnif. Stadlmair lo. cit. & August. a V. M. hoc concedi posse de esse à se inadæquatè sumpto, prout solummodò dicit actualissimam perfectitatem linearis particularis & attributalis; non verò de esse à se adæquatè sumpto, prout est formale complementum linearis entitativæ & radicaliter omnium linearum. Respondet secundò Illustrissimus Reding loco cit. n. 13, quòd juxta communem Philosopherum subjectum ingrediatur definitionem proprietatum; cum igitur secundum nostrum modum intelligendi attributa divina comparentur ad divinam essentiam tanquam accidentia propria ad quæsi subjectum: ideo etiam divinam essentiam, & consequenter ejusdem essentia ultimam actualitatem, hoc esse esse à se debere ingredi conceptum & definitionem attributorum.

Ad secundam instantiam patet responsio ex pri. 8. mo dictis: nam quia esse ab alio est prædicatum potentialissimum, ideoque ineptum ad constituentiam aut distinguendam hominis naturam (cum omnis distinctio, differentia, constitutio ab actu proveniat) requirit gradus differentiales superadditos; ideoque inquirenti naturam hominis, ineptè respondes per esse ab alio: atqui esse à se dicit purissimam actualitatem non contrahibilem, sed contrahentem, ideoque DEUS ipse Moyfi Divinum nomen & quidditatem inquirenti non nisi per esse à se respondit: *sum qui sum.*

ARTICULUS IV.

*Utrum intelligere radicale, vel actuale sit constitutivum
Divinae essentia?*

S U M M A R I A.

1. Impugnatur intelligere actuale ex D. Th. eo quod non sit virtus radicalis intelligendi.
2. Quia objectum præsupponitur actui potentia.
3. Quia operatio præsupponit principium, à quo emanat.
4. Instantia de generatione activa Patris.
5. Instantia de relatione.
6. Instantia de gratia Sanctificante.
7. Instantia de beatifica visione.
8. Opponitur prioritas immaterialitatis.
9. Paritas scientia virtualiter distincta ab essentia.
10. Defenditur intelligere actualissimum ex S. D. per quem intelligere DEI est ejus essentia, & idem est intelligere & esse.
11. Ita DEVS est suum vivere, sicut suum esse & intelligere.
12. Intellectus & intellectum sunt idem omnibus modis.
13. Fundamentum ex ratione ultima actualitatis in linea intelligibili.

15. Ex

15. Ex omni potentialitatis exclusione in DEO.
16. Evasio Advers. per divisionem linea intelligibilis in plures specificas.
17. Et virtutalem continentiam ultimam actualitatis.
18. Impugnatur 1. per exclusionem distinct. virt. inter essentiam & intelligere.
19. Impugnatur 2. quia talis linea subalterna impletur.
20. Impugnatur 3. à paritate actus essendi.
21. Impugnatur 4. à paritate actus primi proximi.
22. Impugnatur 5. ab imperfectione vita prima distincta à vita secunda.
23. Qualem distinctionem admittat S. D. inter essentiam & intelligere.
24. Actus voluntatis, non intellectus, necessario præsupponit objectum.
25. Non omnis operatio illimitata præsupponit principium.
26. Qualis sit distinctio inter actum & potentiam generandi in Divinis?
27. Disparitas inter relationem & actionem.
28. Quisnam sit conceptus operationis ut sic.
29. Qualis participatio divine nature sit gratia?
30. Et qualis participatio intellectus divine visio?
31. Quomodo essentia sit objectum connaturalissimum divine scientie?

§. I.

Fundamenta pro intelligere radicali contra intelligere actuale.

PER intelligere radicale intelligitur substantia spiritualis radicaliter intellectiva intellectione comprehensiva DEI, & ab ipso actu intelligendi virtualiter distincta, quæ formalissimè constituitur & exprimit Divinam essentiam docent Marcus à Setra, & Godoy citatus.

Probatur autoritate S. D. Intellectualitas est de essentia metaphysica DEI, prout ex D. August. in l. 7. de Trinit. probat Angelicus Doctor inf. q. 14. a. 4. verbis postea referendis: ergò constitutum DEI vel est ipse actus intelligendi, seu intelligere actualissimum: vel est principium & radix virtualis intelligendi, seu intelligere radicale. Subsumo: sed non est ipse actus intelligendi; ergò intelligere radicale. Subsumptum probatur autoritate Angelici Doct. primo in q. 1. de pot. a. 1. dicens: *Est autem de ratione operationis habere principium, non autem de ratione essentia: unde licet divina essentia non habeat aliquod principium nec re, nec ratione, tamen operatio divina habet aliquod principium secundum rationem.* Ex quo sic formatur argumentum: Natura metaphysicè constituitur per illud prædicatum, quo exprimitur prima radix & principium operationum; siquidem natura est principium motus &c. sed ipsa operatio intellectualis seu intelligere actuale non est principium operationum; ergò constitutum natura intellectualis non est ipse actus intelligendi: unde etiam videmus in creatis naturas intellectuales non constitui per actum, sed per virtutem radicalem intelligendi.

Secundo inf. q. 26. a. 2. ad 2. hæc habet: *Dicens, quod beatitudo, cum sit bonum, est objectum voluntatis; objectum autem præintelligitur*

actui potentia: unde secundum modum intelligendi prius est beatitudo Divina, quam actus voluntatis in ea requiescentis. Ex quo arguitur: Quando Divina essentia præintelligitur actui intelligendi, non potest per actum intelligendi constitui, sed natura & essentia Divina præintelligitur actui intelligendi; nam, juxta verba allegata, objectum præintelligitur actui potentia: sed essentia Divina est objectum intellectus: ergo præintelligitur huic actui potentia intellectiva.

Ratio ulterior est primò. Omnis operatio præsupponit principium operandi, ut dicebat S. D. in primo textu: sed intellectio est quedam vitalis operatio: ergò præsupponit suum principium radicale, quod est natura & essentia: ergò illam non constituit.

Confirmatur 1. Generatio activa, quæ est actio personalis, & intellectio notionalis non constituit personam Patris, sed eandem constitutam supponit una cum virtute tam remota, quam proxima generandi: ergò etiam intellectio essentialis, seu actio immanens & vitalis non constituit naturam Divinam. Sed eandem tanquam principium operandi radicale præsupponit.

Confirmatur 2. Sicuti de essentia relationis est esse ad, sive habitudo ad terminum; ita de essentia actionis est esse ab, seu emanare à principio; sed intellectio Divina est vera operatio natura Divina, ergò etiam de essentia ipsius est, quòd sit à principio: sed principium saltem natura & ratione prius est suo termino: ergò etiam Divina natura prior est ratione, quam intellectio.

Ratio est secundò. Gratia sanctificans est participatio divine nature, sed est participatio intellectualitatis radicalis, non ipsius intellectus, seu visionis actualis, quæ primum obtinetur in gloria: ergò divina natura non consistit in intelligere, sed in intellectualitate radicali.

Tertiò. Si natura divina formaliter consisteret in intelligere, tunc Beati per visionem beatificam participarent divinam naturam, cum visio sit participatio divine intellectus: sed hoc est contra communem Theologorum: ergò.

Quartò S. D. infra. q. 14. a. 1. probat intelligere divinum per immaterialitatem & rationem actus puri; ergò immaterialitas est à priori ratio intellectus, eique præsupponitur.

Quintò. Tamen divina scientia respiciat essentiam pro objecto connaturalissimo, tamen virtualiter distinguitur ab essentia: ergò licet intelligere divinum respiciat essentiam pro objecto connaturalissimo, tamen ab illa virtualiter distingui poterit.

Sextò. Sequeretur, divinam Essentiam etiam virtualiter constitui per intellectum vel speciem intelligibilem: quia cum ista omnia pertineant ad lineam intelligibilem, ab ipso intelligere & consequenter etiam ab esse divino virtualiter non distinguuntur.

§. II.

Propugnatur intelligere actualissimum.

PROBATUR primò autoritate S. D. inf. q. 14. a. 10. 4. in arg. sed cont. dicente: *esse DEI est ejus substantia: ergò intelligere DEI est ejus substantia.*

D 3

Et

Et ne existimes, fuisse locutum in sensu tantum identico, subjungit in c. sequentia: *Sicut esse consequitur formam, ita intelligere sequitur speciem intelligibilem: in DEO autem non est forma, que sit aliud, quam suum esse, ut supra ostensum est, unde cum ipsa sua essentia sit etiam species intelligibilis, ex necessitate sequitur, quod ipsum ejus intelligere sit ejus essentia, & ejus esse.* Quæ sanè verba formalissimam identitatem significant inter essentiam & intelligere divinum.

11. Secundò. Idem S. D. inf. q. 27. a. 6. ex eo ultimè probat processionem Verbi Divini esse generationem, & Verbum procedens per intellectiōnem dici Filium genitum in similitudinem naturæ, quia in DEO idem est intelligere & esse, quæ ratio nihil concluderet, nisi diceretur in sensu formali, ut patebit ex tract. de Trinit.

12. Tertio inf. q. 18. a. 3. inquit, *DEVM ita esse suum vivere, sicut est suum esse, & intelligere.* Sicut ergò est formalissima & omnimoda identitas inter divinam essentiam, & esse; sic etiam erit omnimoda identitas inter ipsius essentiam & intelligere, ac proinde intelligere erit prædicatum summe intrinsecum ipsi essentiæ.

13. Quarto. S. Th. in præcit. q. 14. a. 2. dicit, quòd in DEO intellectus & intellectum sint idem omnibus modis: (hoc est, sine ulla etiam virtuali distinctione); sed intellectus DEI est ipsum intelligere, siquidem non nisi per modum actus secundi concipi potest: intellectum verò sive objectum connaturalissimum per se primò specificativum & terminativum est essentia divina ut virtualiter ab attributis distincta: ergò absque ulla distinctione virtuali in DEO identificatur essentia & intelligere.

14. Quintò. Constitutivum naturæ perfectissimæ intellectualis debet esse ultima & perfectissima actualitas linear intellectus: sed natura Divina, est natura intellectualis infinite perfecta, & intelligere est ultima actualitas linear intellectus; ergò constitutivum naturæ Divinæ est intelligere. Major probatur. Actui puro & viventi infinite perfecto debet tribui ultima & perfectissima actualitas in linea vitæ intellectivæ; sed hæc est vita secunda, seu actus secundus intelligendi; non vita prima, quæ est potentia tendens ad illam perfectionem.

15. Confirm. Nullum prædicatum potentiale & incompletum potest esse constitutivum divinæ naturæ, seu actus puri: sed prædicatum actus primi in linea intelligibili ut distinctum à prædicato actus secundi, est potentiale & incompletum, quia respicit actum secundum intellectiōnis, tanquam ultimam perfectionem & actualitatem illius linear; ergò. Unde confirm. secundò: Actui puro, & viventi infinite perfecto debet tribui ultima & perfectissima actualitas in linea vitæ intellectivæ: sed hæc est vita secunda, seu actus secundus intelligendi; non vita prima, quæ est potentia tendens ad illam perfectionem: ergò.

16. Respondent Advertarii disting. major. Constitutivum naturæ perfectissimæ intellectualis debet esse ultima actualitas linear intellectus, in ratione generica vel specifica illius linear, conc. in toto genere illius linear, nego. Sed intelligere est ultima actualitas in linea quâdam specificâ intel-

lectualitatis concedo; in omni linear specificâ illius, nego min. & conseq. Eadem est responsio ad probationem.

Ad confirmationem Resp. Nullum prædicatum¹⁷ potentiale & incompletum privativè, quasi excludens aliquam perfectionem potest constituitur actum purum, conc. nullum prædicatum potentiale & incompletum præcisivè, implicite includens & virtualiter continens illam perfectionem; nego maj. Constat enim Divinam essentiam ut constitutam in linea intellectiva, ulterius esse determinabilem & perfectibilem per lineam volitivam: quia illam implicite & virtualiter continet, estque in potentia ad illam non privativè, sed præcisivè. Sic ergo dicunt, linea intellectualis generica sub dividitur in duas lineas specificas, subalternas, quarum una est linea naturæ, & hujus summum prædicatum est intelligere radicale, altera est linea operativa, & hujus summum prædicatum, & actus ultimus est intelligere actuale, quod quia in intelligere radicali virtualiter & implicite continetur, non officit ipsius perfectioni & actualitati.

Contra hanc evasionem est primò: Quòd hæc responsio ponat distinctionem virtuales inter essentiam seu radicem intelligendi, ipsumque actum intelligendi: sed hoc repugnat doctrinæ Angelicæ, in qua *intellectus & intellectum sunt idem omnibus modis*, ubi intelligere comparatur ad divinam essentiam sicut esse, ideoque tam parum admitti potest radicale intelligere virtualiter distinctum ab intelligere actuale, quàm parum admittendum est esse radicale virtualiter distinctum ab esse formali actuale: prout ex art. seq. amplius elucet.

Contra est secundò. Non potest cum fundamento intrinsecò concipi in DEO linea, quæ non pertingat ad ultimam actualitatem sub conceptu objectivo formali & essentiali illius linear: sed linea naturæ intellectualis ut præcisâ ab actu intelligendi, non pertingit ad ultimam actualitatem sub conceptu objectivo formali essentiali linear intellectivæ: ergò gratis fingitur ejusmodi linea subalterna. Minor probatur. Formalitas linear intellectus in hoc consistit, quòd intellectus per intimam unionem fiat ipsum intellectum & cognitum, juxta doctrinam D. Th. ex Philosopho desumptam, & consequenter linea intellectualis infinita habet pro suo formali conceptu, ut intellectus & intelligens sit comprehensivè suum intellectum; sed ultima actualitas sub isto formali conceptu non attingitur per intelligere radicale, siquidem tantum exprimitur per illud inclinatio per modum actus primi tendens in illam intelligibilem unionem, seu identitatem cognoscens & cogniti: non verò ipsa unio, seu identitas, quæ fit solummodò per ipsum actum intelligendi: ergò non potest constitui cum fundamento aliqua linea solummodò sistens in intelligere radicali, ut præcisâ ab intelligere actuale.

Contra est tertio. Non minus forma intelligibilis dicit intrinsecum ordinem perfectibilitatis ad actum intelligendi intra lineam intelligibilem, quàm essentia dicit intrinsecum ordinem perfectibilitatis ad esse intra lineam entitativam: ergò sicuti non potest in DEO admitti conceptus essentiæ virtualiter & adæquate distinctus ab actu essendi &

ita nec forma intelligibilis distincta ab actu intelligendi: sed ejusmodi forma intelligibilis est formalissimè ipsa Divina essentia & natura, ergò.

21. Contra est quartò. Non est admittendus in DEO conceptus actus primi proximi virtualiter distinctus ab actu secundo suæ lineæ vivendi, intelligendi &c. ergò nec est admittendus actus primus remotus & radicalis virtualiter distinctus ab actu secundo vivendi, intelligendi &c. Antec. paucis exceptis, communiter admittitur à Thomistis, & ratio est, quia illius distinctio ab actu secundo præcise oritur ex limitatione, & quia ut sic dicitur intrinsecam perfectibilitatem per vitam secundam & operationem intellectualem &c. quantumvis sub ratione principii easdem operationes virtualiter continet: sed eadem est ratio in principio radicali & actu primo remoto virtualiter distincto: ergò nec ille admitti debet. Et

22. Contra est quintò. Vita prima disjuncta à vita secunda non est perfectio simpliciter simplex, melior ipsa, quam non ipsa: quippe satius est esse constitutum in actu secundo vivendi, quam per actum primum esse in potentia ad illum: sed quicquid in DEO formaliter ponimus, debet esse perfectio simpliciter simplex: ergò non vita prima ratione nostra separata, sed vita secunda, adeoque non intelligitur radicale, sed actuale, pro perfectissimo constitutivo Divinæ naturæ assignari debet.

§. III.

Solvuntur fundamenta opposita.

23. Ad 1. Resp. S. Doctorem admittere distinctionem rationis inadæquatam, fundatam in solo modo imperfecto concipiendi, & comparatione ad creaturas: non verò distinctionem adæquatam fundatam in distinctione virtuali intrinseca. Aliis sane etiam contra Arios probaret actum primum proximum, v. g. intellectum, voluntatem virtualiter intrinsece distingui ab actibus intelligendi, & volendi: non enim S. D. tantum loquitur de radicali, sed etiam de formali principio operationis.

Et ad argumentum inde deductum Resp. Naturam constituitur per illud prædicatum, per quod exprimitur prima radix operationum &c. & ab omni operatione virtualiter distincta, nego, ab aliis quibus, concedo. Sed intelligere actuale non est radix & principium operationum respectu aliarum à se, virtualiter distincta, nego, respectu sui non est virtualiter distincta, conc. min. & nego consequent. Instantia à creatis non urget, quia naturæ radicalitas distincta ab operatione provenit ex limitatione naturæ creatæ, prout antè dixi.

Dico igitur, naturam in abstracto, seu secundum conceptum analogicè abstractum à creatæ & increata præscindere, an illa radix consistat in actu primo, vel secundo, & neque in suo conceptu formaliter includere, neque excludere operationem; sed si conceptus naturæ trahatur ad res creatas, ubi semper est permixta potentia, tunc natura est radix intelligendi per modum actus primi; si trahatur ad essentiam Divinam est radix intelligendi per modum actus secundi.

24. Ad 2. auctorit. Resp. Illam non esse ad rem,

quia tantum loquitur S. D. de objecto voluntatis, quod eidem præsupponi clarum est, *nihil quippe volitum, quin præcognitum*: Aliud est de objecto intellectus, quod ab actu intelligendi virtualiter non distinguitur in Divinis, cum juxta eundem S. D. *intellectus & intellectus sunt eadem omnibus modis*. Unde ad argumentum inde deductum distinctum, objectum præintelligitur actui potentiae volitiva, conc. intellectiva nego.

Ad primam rationem in contrarium n. 3. dist. 25. maj. Omnis operatio limitata & creata præsupponit principium, conc. omnis operatio illimitata, & increata, nego maj. Cur non etiam omnis increata? quia ratio emanationis comitatur operationem quatenus limitatam, & tam in suo fieri, quam esse dependentem à suo agente, quod in increato agente non invenitur.

Ad primam Confirm. Resp. potentiam non tantum radicalem, sed etiam proximam generandi ratione distingui ab actu generandi secundum nostrum modum concipiendi, & distinctione rationis fundatâ supra distinctionem virtualemente extrinsecam, per analogiam ad res creatas, conc. intrinsecam, nego.

Ad secundam Confirm. nego paritatem inter relationem & actionem, quia nec esse ad relationis dicitur imperfectionem, nec illo sublato remaneret conceptus relationis; at verò esse ab actionis dicitur imperfectionem dependentiæ, eoque sublato adhuc remanet essentiale prædicatum operationis vitalis.

Si petas: quis ergo sit conceptus operationis ut sic? Accipe ex S. D. 1. 2. q. 3. a. 2. in c. *operatio est ultimus actus operantis: unde & actus secundus à Philosopho nominatur*. Quod maxime verum est de operationibus immanentibus, quæ non sunt de prædicamento actionis. Unde de actu intelligendi ita loquitur idem S. Doct. hic q. 14. a. 2. ad 2. *Non enim intelligere est motus, qui est actus imperfecti, qui est ab alio in aliud; sed actus perfecti existens in ipso agente*. Sicut ergo datur in divinis generatio, quæ non est mutatio; quia ratio mutationis tantum convenit generationi viventis, quatenus est involuta potentialitati; ita similiter datur formaliter operatio in divinis, quæ non sit egressio tanquam à principio, & actu primo, quia hæc ipsa ratio egressio involvens oppositionem ad principium, à quo procedit, formaliter tantum convenit operationi creatæ, quæ est permixta potentialitati.

Ad 2. Resp. Gratia sanctificans est participatio divinæ naturæ inadæquata, & accommodata ad modum suscipientis, concedo; adæquata, & ad modum communicantis, nego. Ergo natura divina, ut est in aliqua inadæquata sui participatione, non est ipsum intelligere conc. ut est in se ipsa, sive in communicante, nego consequentiam.

Ad 3. nego sequelam. Eiusdem probat. distinctio beatifica, est participatio divinæ intellectio-nis, secundum rationem actus secundi vitæ intellectivæ, conc. secundum rationem radicis, & intelligere per se subsistentis, nego. Tria igitur habet divinum intelligere in se absque distinctione virtuali simplicissimè identificata: primò quòd sit actus secundus, seu ipsa vita secunda intellectiva.

Secun-

Secundò quòd sit ipsa virtus intelligendi proxima. Tertiò quòd sit ipsa radix intelligendi nullam aliam presupponens. Quæ omnia in se intrinsecè omnibus modis indistincta, distinctè tamen & divisim à Beato participantur. Actus nimirum secundus per visum; virtus proxima per lumen gloriæ; radicalis per gratiam.

31. Ad quartum Resp. Immaterialitas est ratio intellectualitatis à priori, & notior quoad nos, & imperfectum modum intelligendi conc. quoad se, & cum fundamènto ex parte rei conceptæ, nego: ibi enim tam benè & convertibiliter actualissima intelligibilitas infert immaterialitatem, seu spiritualitatem, quàm immaterialitas intelligibilitatem.

Ad quintum Resp. cum Salmantic. naturam esse

objectum scientiæ connaturalissimum comparativè ad lineam scientiæ, non autem absolute; eo ipso quòd supponat primam lineam intellectualitatis, in qua divina essentia est objectum per se primò connaturalissimum.

Ad sextum nego conseq. quia licet inter speciem intelligibilem, intellectum, & intelligere ex parte rei significatæ nulla prorsus sit distinctio virtualis, tamen quia in modo significandi neque intellectus neque species expriment ultimam actualitatem lineæ & vitæ intellectualis, cum intellectus magis nomine actum primum, quàm secundum; species quoque intelligibilis non tam dicat formalitatem constituentem, quàm formam constitutam, idè non sunt idoneum constitutivam divinæ essentiae.

ARTICULUS V.

Quodnam tandem sit constitutum Divina natura.

S U M M A R I A.

1. Comparatio actus essendi cum actu intelligendi.
2. Essentia Divina est per essentiam forma intelligibilis.
3. Nulla distinctio virtualis inter lineam entitativam & intelligibilem.
4. Aseitas astruitur.
5. Transcendentia non obest constitutivo.
6. Neque distinctio virtualis.
7. Cum omnes divina perfectiones in se formaliter includantur.
8. Et tamen virtualiter distinguantur.
9. Neque apud Advers. spiritualitas per transcendentiam impeditur à constitutione essentia.
10. Astruitur etiam intelligere actualissimum.
11. Divina essentia pertinet ad utramque lineam, constituitur per ultimam actualitatem utriusque.
12. Cum neque sit virtualis distinctio inter esse & intelligere.
13. Neutrum se solo sufficit.
14. Probationes aseitatis in quantum acceptande.
15. Item probationes intelligere actualissimi.
16. An semper operari ad esse, & intelligibile sequatur ad rationem entis?

§. I.

Præsupposita ad resolutionem.

1. **U**T post relatas variorum opiniones exponam, quod sentio, supposita primum statuo in dekursu latius explicanda. Primum esto, ex S. D. cit. q. 14. a. 4. & 1. cont. gent. c. 4. quòd ita se habeat intelligere ad formam intelligibilem in linea intellectuali, sicuti se habeat esse ad essentiam in linea entitativa.
2. Secundum, quòd essentia & natura divina formalissimè sub ratione naturæ virtualiter distinctæ ab attributis & relationibus sit forma seu species intelligibilis specificans ipsum actum intellectus divini, ut partim in Tract. de vis. partim de scientia DEI ad cit. q. 14. communiter docent Thomistæ.

Tertium, esse & intelligere, ac per consequens 3. lineam entitativam & intellectualem in DEO non distingui virtualiter intrinsecè, & ex parte rei conceptæ, sed tantum ex nostro modo concipiendi, quòd evidenter infertur ex discursu S. D. l. sup. cit. Nimirum, si ultimæ actualitates linearum non sunt distinctæ, etiam ipsæ lineæ non sunt distinctæ; sed ultima actualitas lineæ entitativæ, quæ est esse, non distinguitur virtualiter ab ultima actualitate lineæ intellectivæ, quæ est intelligere; ergo nec ipsæ lineæ ita distinguantur. Minorem habet in terminis S. D. l. sup. cit. eaque nititur hoc discursu: Essentia DEI formalissimè tam re, quàm ratione est suum esse; sed essentia DEI formalissimè tam re, quàm ratione est suum intelligere; ergo esse DEI & re & ratione est ipsum intelligere DEI. Maj. quæ ac min. constat, quia perfectiones divinæ identificant sibi ultimam actualitatem suæ lineæ, igitur essentia Divina quatenus sub ratione formæ per essentiam intelligibilis pertinet ad lineam intellectualem, etiam sibi formalissimè identificat ultimam actualitatem illius lineæ, quæ est intelligere, & quatenus sub ratione formæ naturalis pertinet ad lineam entitativam, etiam esse eam ultimam illius lineæ actualitatem sibi identificat.

§. II.

Aseitas pertinet ad constitutum Divina essentia.

His positis sententiæ Aseitatem extollenti, concedo, quòd esse à se pertineat ad constitutum 4. essentia divinæ, non tantum latè, sed etiam strictiori sensu acceptæ, & ut est virtualiter distincta ab omni attributo; idque rectè probat prima ratio pro aseitate. Sanè natura etiam ut virtualiter distincta ab omni attributo pertinet ad lineam entitativam; ergo etiam ut sic identificat sibi ultimam actualitatem lineæ entitativæ; sed ultima perfectio lineæ entitativæ est esse per se in modo perfectitatis infinite perfectio; nempe esse à se, & indepen-